

De ce rata DAE trebuie sa fie unica, dar poate sa nu fie fixa (Despre Decizia CJUE în cauza C290/2019)

I. Decizia CJUE pronunțată în cauza C-290/19 împotriva Home Credit Slovakia a.s.

Prin decizia din data de 19.12.2019, în cauza C-290/19 împotriva Home Credit Slovakia a.s., Curtea de Justiție a Uniunii Europene (*în continuare, CJUE*), s-a pronunțat cu privire la conformitatea cu Directiva 2008/48¹ a clauzei dintr-un contract de credit care stabilește rata DAE (dobânda anuală efectivă) ca interval între o valoare minimă și o valoare maximă.

Cererea a fost formulată de către Curtea Regională din Trnava, ca instanța de apel în cadrul unui litigiu între un consumator, pe de o parte, și Home Credit Slovakia a.s., pe de alta parte, în legătură cu un contract de credit de consum încheiat de consumator cu această instituție de credit, în cuprinsul caruia DAE nu era stabilită printr-o rată unică, ci ca interval între o rată minimă de 21,5% și o rată maximă de 22,4%. În plus, contractul prevedea ca DAE depinde de data la care îi vor fi puse la dispoziție fondurile și ca aceasta îi va fi comunicată ulterior datei încheierii contractului de credit.

Întrebarea preliminară adresată CJUE presupunea să se clarifice dacă ”art. 10 alin. (2) lit. g) din Directiva 2008/48 trebuie interpretat în sensul că un contract de credit pentru consumatori îndeplinește cerința prevăzută de această dispoziție în cazul în care DAE nu este indicată în acesta sub forma unei valori procentuale, ci sub forma unui interval între două valori (minimă și maximă).”

Pentru a se pronunța în acest sens, CJUE a avut în vedere dispozițiile art. 10 alin. (2) lit. g), art. 3 lit. (i) și art. 19 alin. (1) din Directiva 2008/48.

Potrivit art. 10 alin. (2) lit. g) din Directiva 2008/48, contractul de credit trebuie să specifice în mod clar și concis ”dobânda anuală efectivă și valoarea totală platibilă de către consumator, calculate la momentul încheierii contractului de credit; se menționează toate ipotezele folosite pentru calcularea acestei rate.”

De asemenea, art. 3 lit. (i) definește „dobânda anuală efectivă” ca fiind costul total al creditului pentru consumator exprimat ca procent anual din valoarea totală a creditului, inclusiv costurile menționate la articolul 19 alineatul (2), dacă este cazul.

În conformitate cu art. 19 alin. (1), ”Dobânda anuală efectivă, care este egală, pe o perioadă de un an, cu valoarea actuală a tuturor angajamentelor (trageri, rambursări și costuri), viitoare sau prezente, convenite de creditor și de consumator, este calculată în conformitate cu formula matematică stabilită în anexa I partea I.”

CJUE a raspuns în sensul ca ”art. 10 alin. (2) lit. g) din Directiva 2008/48 trebuie interpretat în sensul ca se opune ca, într-un contract de credit de consum, DAE sa fie exprimata nu printr-o rata unica, ci printr-un interval care face trimitere la o rata minima și la o rata maxima.”

Necesitatea stabilirii DAE sub forma unui procent unic deriva din imperativul informarii consumatorului și a cunoașterii de catre acesta a întinderii, din punct de vedere economic, a angajamentului pe care îl presupune încheierea contractului de credit.

Așa fiind, practica instituției de credit al carui contract a facut obiectul analizei, de a stabili DAE nu sub forma unui procent unic, ci sub forma unui interval între o rata minima și o rata maxima, este contrara Directivei 2008/48.

II. De ce rata DAE trebuie sa fie unica, dar poate sa nu fie fixa

Deși Decizia CJUE este clara din perspectiva raspunsului la întrebarea preliminara formulata, lectura ei a generat în spațiul public o opinie surprinzatoare și contrara atât spiritului Directivei 2008/48, cât și conținutului neechivoc al Deciziei CJUE.

Astfel, s-a susținut ca: ”dobânda anuala efectiva **nu poate varia** ca procent pe durata creditului, iar bancile trebuie sa stabileasca o dobânda anuala efectiva (DAE) **fixa**, care trebuie sa își pastreze aceeași valoare procentuala pe toata durata creditului - practic, ea nu poate sa fie definita printr-un **procent variabil**.” În cadrul aceleiași opinii s-a aratat și ca ”acest lucru este obligatoriu chiar și în condițiile în care dobânda aferenta creditului (adica dobânda principala, care reflecta costul propriu-zis pentru obținerea creditului) este variabila.”²

O asemenea interpretare a deciziei excedeaza motivarii CJUE și denatureaza soluția curții. Astfel, CJUE a stabilit doar ca rata DAE trebuie sa fie exprimata la încheierea contractului printr-o rata ”**unica**”. **De aici, s-a tras concluzia greșita ca DAE ar trebui sa fie ”fixa”. Or, condiția ca rata DAE sa fie ”unica” nu înseamna ca aceasta nu ar putea sa varieze ulterior contractului, pentru ca ”unic” nu înseamna ”fix”. ”Unic” înseamna doar unul singur, în timp ce ”fix” înseamna care nu se schimba, care nu variaza. Ceea ce este unic poate sa fie fix sau poate sa fie variabil. Chestiunea dezlegata de CJUE se refera exclusiv la faptul ca DAE la momentul încheierii contractului trebuie sa fie exprimat sub forma unei rate ”unice” și precise, cum stabilește în mod expres CJUE. Rata DAE unica poate sa varieze în timp, daca în structura ei intra elemente care, prin natura lor, sunt variabile, așa cum este dobânda variabila.**

În acest sens, CJUE s-a raportat la dispozițiile art. 10 alin. (2) lit. g) din Directiva 2008/48. Acest text are în vedere determinarea DAE raportat la momentul încheierii contractului de credit, ca indicator al costurilor totale pe care le implica un contract pentru consumator, raportat la datele cunoscute la momentul încheierii contractului și determinat pe baza unor *ipoteze variabile*, fara a exista obligația menținerii procentului unic al DAE pe toata durata contractului.

Astfel, CJUE a reținut în aceasta decizie ca: ”(...) din articolul 19 alineatul (1) din Directiva 2008/48 coroborat cu partea I din anexa I la aceasta reiese ca DAE este calculata potrivit formulei matematice care figureaza în anexa menționata și ar trebui sa reflecte, cu o precizie de o zecimala, toate angajamentele existente sau viitoare, convenite de creditor și consumator.”

De exemplu, în anexa I, partea a II-a din Directiva 2008/48, una dintre ipoteze se refera la contractele de credit de consum în cadrul carora s-a convenit o rata fixa a dobânzii aferente creditului pentru o perioada inițiala, la sfârșitul careia se stabilește o noua rata a dobânzii aferente creditului, care este ulterior ajustata periodic în funcție de un indicator convenit. Pentru aceasta situație, în determinarea DAE, se va porni de la *ipoteza* ca, la sfârșitul perioadei

cu rata fixa, rata dobânzii aferente creditului este aceeași ca la momentul calculării dobânzii anuale efective, *pe baza valorii indicatorului convenit de la acel moment (s.n. de la momentul încheierii contractului de credit, doar aceasta valoare fiind cunoscuta la acel moment, iar nu și valorile viitoare)*. În realitate, acest indicator unic se poate modifica pe durata executării contractului, conducând implicit la modificarea procentului DAE, în a carei compunere intra.

De altfel, tocmai datorita modului de calcul al DAE, astfel cum este prevazut de Directiva (prin raportare la valoarea creditului și bazându-se pe anumite ipoteze), aceasta nu poate ramâne fixa pe durata creditului.

Rezulta ca sensul considerentului CJUE, potrivit caruia DAE trebuie sa reflecte cât mai precis, *toate angajamentele prezente și viitoare asumate de consumator*, se refera la determinarea DAE sub forma unei rate unice (iar nu a unui interval), prin luarea în considerare a tuturor ipotezelor de lucru incidente în fiecare caz în parte, dintre cele enumerate în Anexa I a Directivei 2008/48.

III. Concluzii

Rata DAE trebuie sa fie unica la încheierea contractului, dar aceasta nu înseamna ca nu ar putea sa varieze pe durata contractului, daca variaza chiar elementele componente ale DAE. Nu se poate pune semnul egalității între trasatura unicității ratei DAE și imutabilitatea ratei DAE. Prima caracteristica este consacrata de Directiva 2008/48 și consolidata prin decizia CJUE, în timp ce a doua nu are suport în directiva și decizia CJUE.

În concluzie, Decizia CJUE pronunțată în cauza C-290/19 reia principiile deja enunțate prin Directiva 2008/48, și stabilește doar ca rata DAE trebuie determinata sub forma unei rate unice, iar nu sub forma unui interval între o rata minima și o rata maxima.

1. Directiva nr. 2008/48/CEE a Parlamentului European și a Consiliului din data de 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului, astfel cum a fost modificata prin Directiva 2011/90/UE din 14 noiembrie 2011.

2. A se vedea în acest sens:

https://www.avocatnet.ro/articol_53415/Doband%C4%83-anual%C4%83-efectiv%C4%83-trebuie-s%C4%83-fie-stabilit%C4%83-printr-un-procent-fix-DAE-nu-poate-varia-ca-valoare-procentual%C4%83-pe-durata-creditului.html